

Parlamentul
Republicii Moldova

SS nr. 14

6.03.2020

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

***Curtea Constituțională
a Republicii Moldova***

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. f) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. f) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	<u>316</u>	
"	<u>06</u>	" <u>03</u> <u>2020</u>

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Andrian Candu, Serghei Sîrbu, Vladimir Cebotari, Corneliu Padnevici, Eleonora Graur, Grigore Repeșciuc, Gheorghe Brașovschi
2. Deputați în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105
4. tel.

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prin prezenta se solicită interpretarea oficială a articolelor 77 și 86 în coroborare cu articolele 2, 6, 96 și 101 din Constituția Republicii Moldova sub următoarele aspecte:

- Care este locul și rolul șefului statului în sistemul autorităților publice, în lumina ultimelor evoluții constituționale, ținând cont de forma și regimul de guvernare a Republicii Moldova, în special în contextul necesității asigurării separației puterilor în stat?
- Acordă oare statutul de șef de stat prevăzut de art. 77 din Constituție dreptul Președintelui de a întreprinde orice acțiuni, din proprie voință, inclusiv în domeniul politicii externe, fără a ține cont de voința Parlamentului și raporturile deja stabilite de organul reprezentativ suprem al poporului, precum și fără a ține cont de raportul și competențele puterii executive?
- Poate șeful statului să înlocuiască Guvernul și Prim-ministrul în competențele sale de realizare a politicii externe a statului și control asupra executării actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, doar din motivul că poate reprezenta statul fără depline puteri?
- Este obligat șeful statului să țină cont de prevederile constituționale/legale ce țin de exercitarea atribuțiilor politicii externe care sunt clar definite în Constituție și legislația în vigoare prin neadmiterea de a substitui Prim-ministrul?

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținînd dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Articolul 77

Președintele Republicii Moldova, șeful statului

- (1) Președintele Republicii Moldova este șeful statului.
- (2) Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

Articolul 86

Atribuții în domeniul politicii externe

- (1) Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului.

(2) Președintele Republicii Moldova, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai Republicii Moldova și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Președintele Republicii Moldova primește scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomați ai altor state în Republica Moldova.

Articolul 88

Alte atribuții

Președintele Republicii Moldova îndeplinește și următoarele atribuții:

- a) conferă decorații și titluri de onoare;
- b) acordă grade militare supreme prevăzute de lege;
- c) soluționează problemele cetățeniei Republicii Moldova și acordă azil politic;
- d) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege;
- e) acordă grațiere individuală;
- f) poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința asupra problemelor de interes național;
- g) acordă ranguri diplomatice;
- h) conferă grade superioare de clasificare lucrătorilor din procuratură, judecătoria și altor categorii de funcționari, în condițiile legii;
- i) suspendează actele Guvernului, ce contravin legislației, până la adoptarea hotărârii definitive a Curții Constituționale;
- j) exercită și alte atribuții stabilite prin lege.

GUVERNUL

Articolul 96

Rolul

(1) Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice.

(2) În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament.

Articolul 101

Prim-ministrul

(1) Prim-ministrul conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin.

(2) În cazul imposibilității Prim-ministrului de a-și exercita atribuțiile sau în cazul decesului acestuia, Președintele Republicii Moldova va desemna un alt membru al Guvernului ca Prim-ministru interimar până la formarea noului Guvern. Interimatul pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor încetează, dacă Prim-ministrul își reia activitatea în Guvern.

(3) În cazul demisiei Prim-ministrului, demisionează întregul Guvern.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Articolul 134

Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135

Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
  - b) interpretează Constituția;
  - c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;
  - d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;
  - e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
  - f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;
  - g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
  - h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.
- (2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

2. Cadrul legal pertinent.

Legea privind tratatele internaționale

Articolul 7. Inițierea negocierilor

(1) Propunerile cu privire la inițierea negocierilor în vederea încheierii unui tratat internațional se prezintă:

- a) Președintelui Republicii Moldova – în cazul tratatelor care urmează a fi încheiate în numele Republicii Moldova;
- b) Guvernului Republicii Moldova – în cazul celorlalte tratate.

(2) Președintele Republicii Moldova sau Guvernul Republicii Moldova adoptă decizia cu privire la inițierea negocierilor. În cazul tratatelor internaționale specificate la art.11 alin.(1) și

art.13 alin.(1) lit.d), adoptarea deciziei cu privire la inițierea negocierilor este precedată de consultarea Comisiei politice externe și integrare europeană a Parlamentului. În acest scop, Comisiei i se prezintă solicitarea de aviz consultativ, însoțită de argumentarea necesității încheierii tratatului internațional, cu specificarea eventualelor consecințe de ordin politic, financiar-economic sau de altă natură pe care le implică încheierea tratatului internațional, proiectul acestuia în limba de stat și, după caz, în limba străină, avizul Ministerului Justiției privind compatibilitatea proiectului tratatului internațional cu prevederile Constituției Republicii Moldova și cu legislația națională, avizele altor ministere și autorități administrative centrale de specialitate vizate.

(3) Propunerea cu privire la inițierea negocierilor este prezentată de către organul responsabil pentru încheierea tratatului, de comun acord cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prin intermediul acestuia. Propunerea conține argumentarea necesității încheierii tratatului internațional, cu specificarea eventualelor consecințe de ordin politic, financiar-economic sau de altă natură pe care le implică încheierea tratatului internațional, proiectul acestuia în limba de stat și avizele ministerelor și ale altor autorități administrative centrale de specialitate privind oportunitatea încheierii tratatului internațional. Ministerul Justiției prezintă avizul privind compatibilitatea proiectului tratatului internațional cu prevederile Constituției Republicii Moldova și cu legislația națională. Organul responsabil pentru încheierea tratatului asigură traducerea și prezentarea către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a textului proiectului tratatului internațional în limba în care se va negocia, în scopul transmiterii acestuia partenerului de negocieri. Organul responsabil pentru încheierea tratatului este responsabil de exactitatea traducerii proiectului tratatului internațional.

(4) Inițierea negocierii unui tratat internațional se efectuează prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în baza decretului Președintelui Republicii Moldova sau a hotărârii Guvernului Republicii Moldova.

Articolul 8. Delegațiile pentru negociere

(1) Negocierea unui tratat internațional, cu excepția tratatelor specificate la art.13 al prezentei legi, se efectuează de către delegațiile oficiale, desemnate și împuternicite în acest scop prin decret al Președintelui Republicii Moldova sau prin hotărâre a Guvernului Republicii Moldova.

(2) Organul responsabil pentru încheierea tratatului internațional asigură, în strânsă cooperare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, participarea la pregătirea și negocierea tratatului a specialiștilor de calificare corespunzătoare, în particular, în domeniul dreptului tratatelor.

Articolul 8¹. Aprobarea semnării

(1) După finalizarea negocierilor se adoptă decizia cu privire la aprobarea semnării tratatului internațional. În cazul tratatelor internaționale care urmează a fi încheiate în numele statului, decizia se adoptă prin decret al Președintelui Republicii Moldova, iar în cazul celorlalte tratate internaționale – prin hotărâre de Guvern.

În cazul tratatelor internaționale specificate la art.11 alin.(1) și art.13 alin.(1) lit.d), dacă textele negociate ale acestora conțin diferențe de fond (diferențe care țin de obiectul de reglementare, de subiecții, drepturile și obligațiile acestora) față de textele asupra cărora au fost inițiate negocierile, semnarea tratatului internațional este precedată de consultarea Comisiei politice externe și integrare europeană a Parlamentului. În acest scop, Comisiei i se prezintă solicitarea de aviz consultativ, însoțită de documentele menționate la alin.(2) al prezentului articol.

(2) Propunerea cu privire la aprobarea semnării tratatului internațional este prezentată Președintelui Republicii Moldova, în cazul tratatelor internaționale care urmează a fi încheiate în numele statului, sau Guvernului Republicii Moldova, în cazul celorlalte tratate internaționale, de către organul responsabil pentru încheierea tratatului, de comun acord cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prin intermediul acestuia.

Propunerea include textul tratatului internațional negociat, în limba de stat și, după caz, în limba de referință convenită de părți, nota informativă care conține referiri la procesul și rezultatele negocierilor, aspectele esențiale ale tratatului care au fost modificate și/sau completate în urma negocierilor, eventualele consecințe de ordin politic, financiar-economic sau de altă natură pe care le implică încheierea tratatului internațional. În cazul în care textul tratatului internațional negociat conține diferențe de fond față de textul asupra căruia au fost inițiate negocierile, la propunere se vor anexa avizele repetate ale ministerelor și ale instituțiilor de resort privind oportunitatea încheierii tratatului internațional, inclusiv avizul Ministerului Justiției privind compatibilitatea proiectului tratatului internațional negociat cu prevederile Constituției Republicii Moldova și cu legislația națională. Propunerea va conține referiri privind nivelul și funcția persoanei care va semna tratatul internațional.

(3) În caz de urgență a semnării tratatului internațional și doar dacă există temeieri suficiente să se considere că proiectul tratatului propus spre semnare nu va conține diferențe de fond față de proiectul inițial al tratatului, se poate emite o singură decizie cu privire la inițierea negocierilor și aprobarea semnării tratatului, respectându-se procedura prevăzută la art.7. În acest caz, Comisia politică externă și integrare europeană a Parlamentului va emite un singur aviz cu privire la oportunitatea inițierii negocierilor și semnării tratatului internațional.

Articolul 9. Depline puteri

(1) Deplinele puteri se eliberează de către ministrul afacerilor externe și integrării europene conform deciziei privind inițierea negocierilor și conform deciziei privind aprobarea semnării tratatului internațional.

(2) Ministrul afacerilor externe și integrării europene eliberează deplinele puteri pentru participarea delegațiilor guvernamentale la reuniuni internaționale, dacă este necesar potrivit regulilor de procedură ale reuniunii sau organizației respective.

(3) Procedura solicitării și perfectării deplinelor puteri este stabilită de legislația Republicii Moldova.

Articolul 10. Reprezentarea fără depline puteri

(1) În conformitate cu dreptul internațional și Constituția Republicii Moldova, Președintele Republicii Moldova, în calitate de șef al statului, reprezintă Republica Moldova în relațiile internaționale, poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova fără prezentarea deplinelor puteri.

(2) În conformitate cu dreptul internațional și în virtutea funcțiilor lor stabilite de legislație, Prim-ministrul Republicii Moldova și ministrul afacerilor externe și integrării europene al Republicii Moldova pot exercita orice acte referitoare la încheierea tratatelor internaționale fără prezentarea deplinelor puteri.

(3) În conformitate cu dreptul internațional, șefii misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova acreditați în alte state și reprezentanții Republicii Moldova acreditați la o conferință internațională, pe lângă o organizație internațională sau pe lângă un organ al acesteia, au dreptul să adopte textul unui tratat ce se încheie între Republica Moldova și statul în care sînt acreditați sau al unui tratat din cadrul unei conferințe internaționale, unei organizații internaționale sau al unui organ al acesteia fără prezentarea deplinelor puteri.

Articolul 23. Asigurarea executării tratatelor internaționale

(1) Guvernul Republicii Moldova întreprinde măsurile necesare pentru a asigura executarea tratatelor internaționale.

(2) Autoritățile publice de atribuții ale căroră ține obiectul tratatului internațional asigură executarea obligațiilor, precum și realizarea drepturilor Republicii Moldova care rezultă din prevederile tratatului, și urmăresc executarea acestuia de către cealaltă parte la tratat.

(3) Controlul asupra executării legislației referitoare la încheierea tratatelor internaționale este exercitat de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova care, în caz de necesitate, informează Guvernul Republicii Moldova asupra curențelor existente în domeniu.

(4) Ministerele și alte autorități administrative centrale sau alte instituții abilitate de atribuțiile directe ale căroră ține executarea prevederilor tratatului internațional informează Guvernul Republicii Moldova asupra problemelor, pe care le implică aplicarea tratatului, în vederea soluționării lor operative în deplină concordanță cu interesele Republicii Moldova și cu normele dreptului internațional.

(5) Pînă la sfîrșitul lunii ianuarie a fiecărui an calendaristic, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene transmite spre informare Parlamentului lista, în versiune electronică, a tratatelor internaționale la nivel de stat și guvern semnate, ratificate, acceptate, aprobate, la care s-a aderat și care au intrat în vigoare în cursul anului calendaristic precedent.

(6) Guvernul prezintă Parlamentului, semestrial, către data de 15 martie și 15 septembrie, informația despre implementarea tratatelor internaționale privind acordarea asistenței externe nerambursabile, la care Republica Moldova este parte.

Legea cu privire la Guvern

COMPETENȚA GUVERNULUI

Articolul 4. Domeniile de activitate ale Guvernului

Guvernul își desfășoară activitatea în următoarele domenii:

- a) economie;
- b) afaceri externe și integrare europeană;
- c) ocrotirea sănătății, protecție socială și raporturi de muncă, familie;
- d) justiție, afaceri interne, ordine publică și protecție civilă;
- e) reintegrare teritorială;
- f) finanțe publice, relații fiscale și vamale;
- g) educație, știință, inovații, cultură, tineret și sport;
- h) dezvoltare regională, construcții, amenajarea teritoriului și urbanism;
- i) protecția mediului înconjurător și resursele naturale;
- j) agricultură, dezvoltare rurală și siguranța alimentelor;
- k) apărare și securitate națională;
- l) securitate și eficiență energetică;
- m) tehnologia informației, transport și infrastructură;
- n) administrație publică și servicii publice;
- o) demografie, migrație și azil;
- p) protecția consumatorului, calitatea produselor și serviciilor;
- q) raportare, evidență și statistică;

r) alte domenii de activitate în care este necesară intervenția Guvernului, ca exponent al puterii executive în stat, în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale actelor normative care reglementează domeniile în care intervenția este necesară.

Articolul 5. Funcțiile Guvernului

Pentru realizarea programului său de activitate, Guvernul exercită următoarele funcții de bază:

- a) de organizare și planificare strategică, prin care se asigură elaborarea și aprobarea documentelor de politici, inclusiv a celor necesare punerii în aplicare a programului de activitate al Guvernului;
- b) de reglementare, prin care se asigură elaborarea și aprobarea cadrului normativ și instituțional necesar realizării programului de activitate al Guvernului și organizării executării legilor;
- c) de administrare a proprietății și finanțelor publice;
- d) de gestionare și prestare a serviciilor publice pentru care este responsabil Guvernul;
- e) de reprezentare a statului pe plan intern și extern, în limitele stabilite de normele constituționale și actele normative;
- f) de asigurare a aplicării și respectării reglementărilor în domeniile de activitate;
- g) alte funcții care decurg din rolul Guvernului de a reprezenta și a exercita puterea executivă în Republica Moldova sau din prevederile actelor normative.

Articolul 6. Atribuțiile Guvernului

În realizarea funcțiilor sale, Guvernul are următoarele atribuții:

- a) exercită conducerea generală a administrației publice;
- b) asigură realizarea politicii interne și externe a statului;
- c) asigură executarea actelor normative ale Parlamentului și decretelor Președintelui Republicii Moldova, adoptate în conformitate cu normele constituționale, și a prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- d) realizează programul său de activitate;
- e) înaintează Parlamentului inițiative legislative;
- f) aprobă, prin hotărâre, și înaintează Președintelui Republicii Moldova proiecte de decrete în condițiile legii;
- g) avizează inițiative legislative, inclusiv proiecte de legi, și examinează propuneri legislative;
- h) aprobă documente de politici și acte normative;
- i) elaborează, prezintă Parlamentului spre adoptare și asigură executarea bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor de asigurare obligatorie de asistență medicală;
- j) asigură accesul, prestarea, verificarea, evaluarea calității și modernizarea serviciilor publice;
- k) asigură administrarea eficientă și transparentă a proprietății publice;
- l) monitorizează și analizează eficiența implementării actelor normative;
- m) asigură realizarea controlului administrativ al activității autorităților administrației publice locale;
- n) îndeplinește alte atribuții prevăzute de cadrul normativ sau care decurg din rolul și funcțiile Guvernului.

Articolul 7. Împuternicirile Guvernului

În vederea realizării funcțiilor și atribuțiilor sale, Guvernul deține următoarele împuterniciri:

- a) aprobă Regulamentul Guvernului;
- b) stabilește modul de organizare și funcționare, domeniile de activitate, structura și efectivul-limită ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale subordonate Guvernului și ale structurilor organizaționale din sfera lor de competență, coordonează și controlează activitatea acestora;
- c) asigură constituirea, reorganizarea și dizolvarea ministerelor, în condițiile legii;
- d) înființează în subordinea sa alte autorități administrative centrale pentru realizarea politicii statului într-un domeniu de activitate care nu intră în competența nemijlocită a ministerelor, precum și în domenii de activitate în care competențele ministerelor se intersectează, precum și le reorganizează și dizolvă;
- e) decide asupra constituirii, reorganizării și dizolvării structurilor organizaționale din sfera de competență a ministerelor și altor autorități administrative subordonate Guvernului;
- f) asigură finanțarea activității ministerelor, a altor autorități administrative centrale subordonate Guvernului și a structurilor organizaționale din sfera lor de competență în conformitate cu bugetele aprobate;
- g) suspendă, abrogă sau anulează, în condițiile legii, actele miniștrilor, ale conducătorilor altor autorități administrative centrale subordonate Guvernului și ale conducătorilor structurilor organizaționale din sfera lor de competență dacă acestea contravin Constituției Republicii Moldova, actelor normative ale Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor, ordonanțelor și dispozițiilor Guvernului;
- h) decide asupra inițierii negocierilor, aprobă semnarea tratatelor internaționale și aprobă tratate interguvernamentale și interinstituționale, în condițiile legii;
- i) numește în funcție, modifică raporturile de serviciu, suspendă și eliberează din funcție secretarul general al Guvernului, secretarii generali adjuncți ai Guvernului, secretarii de stat, secretarii generali ai ministerelor, reprezentantul Guvernului în Parlament și la Curtea Constituțională, reprezentantul Guvernului în teritoriu și adjunctul acestuia, conducătorii și adjuncții conducătorului autorităților administrative centrale subordonate Guvernului;
- j) în cazurile stabilite de legislație, la propunerea ministrului, a conducerii Cancelariei de Stat și, respectiv, a conducătorului autorităților administrative centrale subordonate Guvernului, numește, modifică raporturile de serviciu, suspendă și eliberează din funcție conducătorii și adjuncții conducătorului structurilor organizaționale din sfera de competență a ministerelor, a Cancelariei de Stat și, respectiv, a altor autorități administrative centrale subordonate Guvernului;
- k) creează grupuri de lucru, comisii și comitete interministeriale, desemnează membrii acestora și aprobă regulamentele de activitate ale acestora;
- l) aprobă planul de acțiuni al Guvernului și monitorizează executarea acestuia;
- m) numește judecătorii Curții Constituționale din partea Guvernului;
- n) înaintează Președintelui Republicii Moldova propuneri privind numirea și demiterea persoanelor care, din oficiu, intră în componența Comandamentului Suprem al Forțelor Armate;
- o) înaintează Președintelui Republicii Moldova propuneri privind acreditarea și rechemarea șefilor misiunilor diplomatice, precum și privind înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice;
- p) desemnează, din partea Guvernului, un reprezentant în Consiliul de Integritate;
- q) instituie premii de stat și aprobă condițiile de decernare a acestora, precum și înaintează Președintelui Republicii Moldova propuneri privind decernarea distincțiilor de stat;
- r) deține și alte împuterniciri prevăzute de cadrul normativ sau care decurg din rolul, funcțiile și atribuțiile Guvernului.

IV. ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Conform art. 134 din Constituție, unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

Una din atribuțiile de bază ale Curții Constituționale, potrivit art. 135 alin. (1) lit. b) este interpretarea Constituției.

Analizând aceste norme constituționale, în virtutea activității și atribuțiilor ce ne revin în situații concrete am constatat unele ambiguități la aplicarea unor prevederi din Constituție, caz ce poate fi soluționat doar de către Curtea Constituțională prin interpretarea oficială a acestei norme.

Pentru a arăta neclaritatea unor norme constituționale, la aplicarea în practică la o situație concretă, menționăm următoarele.

2. Conform prevederilor art. 1 alin. (2) din Constituție forma de guvernământ a statului este republica.

Luând act de atribuțiile puterilor în stat, modalitatea de alegere a șefului statului, competențele acestuia și coraportul între puteri poate fi determinat regimul politic – prezidențial, semiprezidențial sau parlamentar.

Luând act de atribuțiile Parlamentului, șefului statului și Guvernului, Republica Moldova rămîne a fi o republică parlamentară clasică, chiar dacă s-a revenit la modalitatea directă de alegere a Președintelui de către popor.

Întinderea și limitele competențelor acordate de Legea Supremă denotă clar rolul preeminent al Parlamentului în aprobarea direcțiilor de dezvoltare a statului, numirea Guvernului, controlul puterii executive etc.

Dat fiind practica constituțională a Republicii Moldova de pînă la reforma din 2000, după aceasta și revenirea la alegerea șefului statului direct de popor în 2016 denotă o lipsă de coerență și înțelegere exactă asupra rolului instituției șefului statului în sistemul autorităților publice (parte a puterii executive, un mediator între puteri, reprezentant al statului).

În primii ani de independență șeful statului avea atribuții extinse, clasic unei republici prezidențiale.

După adoptarea Constituției în 1994 atribuțiile Președintelui au fost limitate drastic iar din 2000, în genere, s-au limitat la funcții de reprezentare, cu păstrarea unor elemente distincte unui șef de stat la capitolul politică externă, domeniul apărare etc. Totuși, aceste competențe ale șefului statului nu pot fi privite separat și se realizează în comun cu celelalte puteri în stat – Parlamentul și Guvernul.

În pofida acestor schimbări de ordin constituțional, la nivel practic rolul șefului statului era foarte diferit.

În perioada 1998-2001 am fost martorii unui conflict între instituția prezidențială și Parlamentul, unde fiecare putere căuta să-și amplifice pîrghiile constituționale.

Între 2001-2009, chiar dacă din punct de vedere constituțional Președintele avea atribuții limitate și mai mult de reprezentare, rolul acestuia era preeminent datorită conjuncturii politice și majorității stabile în Parlament.

Între 2009-2012 Republica Moldova s-a confruntat cu o criză fără precedent, fără un șef de stat ales și un interimat îndelungat iar între 2012-2016 șeful statului s-a limitat strict la atribuțiile sale constituționale într-o republică parlamentară, puterea executivă fiind exercitată în totalitate de Guvern.

La finele anului 2016 poporul a ales un nou președinte de țară dar cu aceleași atribuții limitate, caracteristice unei republici parlamentare.

În perioada 2016-2019 Președintele RM exercita atribuțiile strict conform competențelor sale iar orice derapaj de la normele imperative ale legii erau taxate, inclusiv prin mecanismul declarării imposibilității președintelui de a exercita atribuțiile și instituirea interimatului.

Începînd cu luna iunie 2019 și pînă în prezent atestăm o schimbare radicală de atitudine și comportament constituțional al șefului statului, cu toate că, competențele au rămas aceleași.

Astfel, șeful statului conduce ședințe săptămînale cu Președintele Parlamentului și Prim-ministrul. Șeful statului conduce, informal, cu majoritatea parlamentară din Parlament, dar schimbările cele mai evidente țin de exercitarea politicii externe a statului.

Președintele Republicii Moldova a depășit demult limitele ce țin doar de inițierea negocierilor și semnarea tratatelor internaționale. Șeful statului deja nu se limitează la acreditarea ambasadurilor și primirea scrisorilor de acreditare.

În ultima perioada, Președintele țării a devenit un actor activ în exercitarea politicii externe a statului, începînd cu stabilirea direcțiilor de dezvoltare a politicii externe, exercitarea controlului executării tratatelor internaționale și politicilor externe, terminînd cu substituirea unui Guvern întreg în relațiile străine în vizitele externe pe care le efectuează.

Vizitele externe ale șefului statului sunt atât de frecvente, încât nu mai este clar statutul acestora (vizite de stat, oficiale, de lucru). În mare parte sunt vizite de lucru, pregătite din mers, fără o agendă clară și finalitate pentru politica externă a țării.

Nu mai vorbim de faptul că șeful statului dă indicații și apreciază activitatea ambasadurilor atât a RM în alte state cât și a celor acreditați în RM. Unele acțiuni ale șefului statului pun RM în prag de izolare diplomatică și înrăutățire a relațiilor bilaterale cu multe state.

Ultima perioadă denotă o tendință îngrijorătoare de utilizare a resurselor statului, a instituției prezidențiale pentru promovarea politică și în interes electoral.

În acest sens, apar tot mai multe întrebări care este întinderea și limitele atribuțiilor Președintelui RM, în special pe dimensiunea politicii externe. Poate șeful statului să înlocuiască Guvernul și Prim-ministrul în competențele sale de realizare a politicii externe a statului și control asupra executării actelor internaționale la care Republica Moldova este parte? Este obligat șeful statului să țină cont de prevederile constituționale /legale ce țin exercitarea atribuțiilor politicii externe care sunt clar definite în Constituție și legislația în vigoare? Acordă oare statutul de șef de stat prevăzut de art. 77 din Constituție dreptul Președintelui de a întreprinde orice acțiuni, din proprie voință, inclusiv în domeniul politicii externe, fără a ține cont de voința Parlamentului și raporturile deja stabilite de organul reprezentativ suprem al poporului, precum și fără a ține cont de raportul și competențele puterii executive? Apar și alte întrebări la care nu avem răspuns exact.

Potrivit art. 2 alin. (1) din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Conform art. 77 alin. (2) din Legea Supremă, Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

Conform normei constituționale menționate, Președintelui Republicii Moldova îi sînt atribuite două funcții primordiale: de a reprezenta statul și de a fi garantul suveranității, independenței naționale, unității și integrității teritoriale a țării.

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, (HCC nr. 17/2010) ambele funcții nu permit Președintelui de a întreprinde acțiuni fără a ține cont de voința Parlamentului și raporturile deja stabilite de organul reprezentativ suprem al poporului.

A reprezenta statul nu înseamnă a institui propria voință. Or, conform doctrinei de drept, reprezentarea unei persoane (în cazul dat, a statului) presupune obligativitatea reprezentantului de a ține cont de voința persoanei reprezentate.

În aceeași ordine de idei se înscrie și a doua funcție a Președintelui, care prescrie garantarea unor valori naționale deja consfințite, și nu instituirea voinței unipersonale. Astfel, a doua funcție a Președintelui impune garantarea suveranității consfințite prin actele organului reprezentativ suprem al poporului, garantarea independenței naționale, a unității și integrității teritoriale a țării în granițele și limitele stabilite, conform actelor și tratatelor internaționale prin care statul Republica Moldova a fost recunoscut de comunitatea internațională.

Curtea Constituțională a statuat că în cadrul republicii parlamentare, în care statutul șefului statului este inferior statutului Parlamentului, Președintele își exercită funcția de garant al suveranității, al independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării conducându-se de normele constituționale care statuează atribuțiile Președintelui și de actele organului reprezentativ suprem în domeniile respective. În cazul în care opiniile sale, în aceste domenii, nu se înscriu în atribuțiile prevăzute de Constituție și cadrul legal, în special, în problemele de interes național, Președintele urmează să consulte poporul, în conformitate cu art.75 din Constituție și art.142-144 din Codul electoral.

Art. 86 din Constituție prevede expres atribuțiile de bază ale șefului statului în domeniul politicii externe. Atribuțiile de bază se rezumă la:

- Procedura de negociere și încheiere a tratatelor internaționale cu prezentarea Parlamentului spre ratificare;
- Acreditarea ambasadurilor la propunerea Guvernului. Aprobarea sau desființarea misiunilor diplomatice;
- Primirea scrisorilor de acreditare și rechemare a reprezentanților diplomați.

De remarcat faptul că cele mai importante atribuții ale șefului statului din domeniul politicii externe nu pot fi realizate de sine stătător. În aceste procese participă fie Parlamentul, fie Guvernul.

Conform art. 96 din Constituție Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului. Și Legea cu privire la Guvern acordă Guvernului atribuții esențiale ce țin de realizarea politicii externe a statului.

Art. 23 din Legea privind tratatele internaționale prevede expres că anume Guvernul asigură realizarea și executarea tratatelor internaționale.

Art. 6 din Constituție consfințește principiul separației puterilor în stat. Acest principiu a fost, nu o dată subiect de analiză atât la nivel național cât și internațional.

Separarea puterilor statului, reprezintă un principiu fundamental al organizării și funcționării statului. Fiecare din puterile statului are puteri distincte și strict delimitate, nici una dintre ele neavând posibilitatea de a uzurpa atribuțiile celorlalte.

Sigur că puterile trebuie să colaboreze între ele. Dar ele au sarcina de a-și exercita sarcinile separat în limita rigorilor impuse de Constituție. Separarea puterilor are drept scop crearea unui mecanism de guvernare ce ar permite stoparea abuzului din partea unei puteri.

În contextul acestui principiu fundamental reapare veșnica întrebare a rolului șefului statului în sistemul puterilor în stat. Este Președintele parte a puterii executive, se află deasupra sa sau este mediator între puteri?

Dar dacă Președintele țării coordonează și dă indicații săptămânale pentru cel puțin două puteri în stat (legislativă și executivă), care este rolul lui în această ecuație și în baza cărei norme constituționale această activitate poate fi atribuită.

Deci, evidențiem o serie de întrebări fără răspunsuri ce țin de locul și rolul șefului statului în sistemul puterilor în stat în contextul ultimelor evenimente constituționale. Nu este clară întinderea și limitele atribuțiilor șefului statului în domeniul exercitării politicii externe în raport cu celelalte puteri în stat.

Astfel, în vederea eliminării oricăror interpretări ambigue ale normelor constituționale, ale atribuțiilor și raportul dintre puterile statului în privința subiectelor menționate se solicită interpretarea oficială din partea Curții Constituționale.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

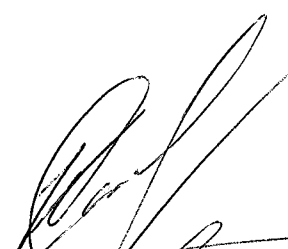
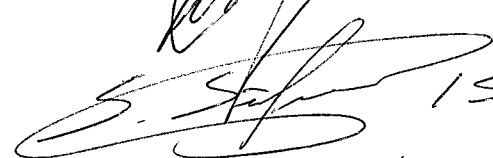
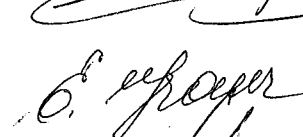

Având în vedere că problema descrisă nu poate fi soluționată, la moment, prin altă procedură legală, în vederea eliminării ambiguităților, divergențelor juridice, precum și pentru determinarea sensului exact al normei constituționale, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 din Codul jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale să interpreteze prevederile articolelor 77 și 86 în coroborare cu articolele 2, 6, 96 și 101 din Constituția Republicii Moldova sub următoarele aspecte:

- Care este locul și rolul șefului statului în sistemul autorităților publice, în lumina ultimelor evoluții constituționale, ținând cont de forma și regimul de guvernare a Republicii Moldova, în special în contextul necesității asigurării separației puterilor în stat?
- Acordă oare statutul de șef de stat prevăzut de art. 77 din Constituție dreptul Președintelui de a întreprinde orice acțiuni, din proprie voință, inclusiv în domeniul politicii externe, fără a ține cont de voința Parlamentului și raporturile

deja stabilite de organul reprezentativ suprem al poporului, precum și fără a ține cont de raportul și competențele puterii executive?

- Poate șeful statului să înlocuiască Guvernul și Prim-ministrul în competențele sale de realizare a politicii externe a statului și control asupra executării actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, doar din motivul că poate reprezenta statul fără depline puteri?
- Este obligat șeful statului să țină cont de prevederile constituționale/legale ce țin de exercitarea atribuțiilor politicii externe care sunt clar definite în Constituție și legislația în vigoare prin neadmiterea de a substitui Prim-ministrul?

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

 / A. Cavelin /
 / S. Sîrbu /
 / C. Popescu /
 / R. Păduraru /
 / C. Padureveș /
 / Ș. Brăsovescu /
 / Cebotari /